

REKENLES

25 oktober 1974

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Ons onderwerp voor heden dient volgens het programma van actuele aard te zijn. Daarom zou ik met u willen spreken over de dreigende crisis. Ik koos als titel:

REKENLES

Ik ben mij ervan bewust dat dit een vreemde titel is voor een onderwerp dat dan bovendien nog uit de geest behandeld wordt. Maar laat ons trachten eens enkele aspecten te bezien die verantwoordelijk zijn voor al die z.g. crisisverschijnselen in deze dagen. De vraag is namelijk of er werkelijk sprake is van een crisis. Indien wij zien naar het steeds toenemende aantal werklozen natuurlijk wel. Wanneer wij de moeilijkheden zien in de industrie, zou men eveneens bevestigend antwoorden. Maar indien wij nu eens zien naar andere punten, zoals de eis van de arbeiders elk jaar weer een reële welvaartsstijging te verkrijgen en de neiging van de staat eigen uitgaven steeds maar weer op te voeren, ook voor het volbrengen van zeker niet noodzakelijke en onvermijdelijke taken, zo komen wij tot de conclusie dat de crisis niet ontstaat door zuiver economische factoren of een onvermijdelijke tendens, maar eerder voortkomt uit een verkeerde mentaliteit.

Dat wil ik u graag enigszins voorrekenen. Hebt u bv. de laatste tijd wel eens gekeken naar die mooie camera's van Duitse merken? Agfa bijvoorbeeld? Mooi. Maar realiseert u zich dat alle onderdelen voor die camera's, soms inclusief de montage, komen uit plaatsen als Japan, Taiwan, Singapore? Agfa heeft bv. een groot contract met Minolta, wat weer een Japans fabricaat is. Hoe zou dit nu wel komen? Reken even mee. Wanneer je dergelijke apparaten betaalbaar op de markt wilt brengen - wat noodzakelijk is voor een redelijke omzet - mag de som van werkloon plus materiaalkosten niet al te hoog oplopen. Aan materiaalkosten kun je natuurlijk niet al te veel doen. Met de arbeidsloonkosten ligt dit anders. Wanneer men in een Duitse fabriek in eigen land dergelijke apparaten door geschoolden laten vervaardigen, dan lopen de loonkosten per arbeidsuur rond f 22.50. In Japan kost een even bekwame - en mogelijk nog iets ijverigere - arbeider per uur f 6.30. Wat voor een arbeidsintensieve productie wel erg veel scheelt. Hier blijkt reeds dat er vele producten in de wereld zijn, die beter gemaakt zouden kunnen worden in bv. Nederland, Engeland, Duitsland, de USA enz., die daar niet meer gemaakt zullen worden om de doodeenvoudige reden dat de kosten te hoog zijn geworden.

Waarom een Duitse arbeider zoveel duurder is? In de eerste plaats is in Duitsland, zo goed als in uw land, de sociale last geheel afgewenteld op de staat, waarvoor die staat dus gelden eist. In Japan is de sociale zorg nog grotendeels in beheer bij de bedrijven zelf. Wat betekent dat zij veel goedkoper komt en, gezien de mentaliteit van de bedrijven t.a.v. hun arbeiders, toch bijna even betrouwbaar is. Ten tweede gaat men in Japan uit van arbeidstrouw tussen bedrijf en arbeiders. In het westen gaat men eerder uit van mogelijkheden tot verdienste. Wat o.m. betekent dat de Duitser veel hogere eisen stelt t.a.v. bijkomstige arbeidsvoorwaarden dan de Japanner. Ook de Duitse staat eist een groter aandeel in de winst dan de Japanse staat. Staatsheffingen - meerwaarde belasting bijvoorbeeld - betekent een last per arbeider per uur, die op kan lopen tot rond f 4.-. Sociale lasten komen ongeveer op f 5.- all-in. Reken je verder met het feit dat die arbeider van zijn nominaal inkomen hogere lasten moet betalen, dan blijkt dat het feitelijke verschil in inkomen niet eens zo ontstellend groot is. Meer dan de helft van het meerdere loon gaat op aan de staat, algemene voorzieningen en de daarvoor noodzakelijke administratieve arbeid, die eveneens door de ondernemer dient te worden verricht.

De kern van het euvel ligt bv. ook in de mentaliteit waarmee men te werk gaat. Daar gaat men uit van het standpunt dat men goed voor zijn arbeiders moet zorgen en hen net zoveel moet geven dat zij tevreden zijn, zonder dat hierdoor een te sterke stijging van productprijs bereikt wordt. In het westen geeft men de arbeiders eenvoudig wat zij vragen, uitgaande van het standpunt dat men de meerdere kosten dan maar door moet kunnen berekenen. Men heeft hierbij te maken met een arbeiderstand - omvattende niet alleen de arbeiders in de industrie, maar wel degelijk ook administratieve, dienstverlenende en agrarische werkers. Al die mensen wensen steeds meer te ontvangen. Waarbij men uitgaat van het recht een minimum bestedingsmogelijkheid te hebben zonder dat daar bepaaldelijk gelijkwaardige arbeid tegenover staat.

In de EEG heeft men beseft dat dit moeilijker wordt naarmate uitvoer meer in het geding komt en besloot een handige oplossing voor de landbouw en veeteelt - en bepaalde andere gebieden - te treffen. Zo ontstond de landbouwgemeenschap. Maar daarin gebeuren ook al heel wat vreemde dingen die de kosten van het levensonderhoud de hoogte in jagen. Neem bv. iemand die een varken mest in Luxemburg. Hij ontvangt per dier een premie van ongeveer f 150.- In Nederland zal die premie per dier toch altijd nog f 80.- bedragen. Men betaalt de mensen dus a.h.w. gemeenschapsgeld omdat zij varkens fokken. Maar die premie komt niet werkelijk een verbetering van teeltmethoden ten goede omdat men kennelijk uitgaat van het standpunt dat iedereen die varkens teelt, ongeveer evenveel daarmee moet kunnen verdienen. Dit ofschoon lang niet iedereen de kennis heeft of in de omstandigheden verkeert waardoor hij die varkens zo goed en voordelig mogelijk met zo weinig mogelijk arbeid zal kunnen houden en mesten. In de praktijk komt het erop neer dat in landbouw en veeteelt alles duurder wordt door een aanpassing van de prijzen aan de minimale productieomstandigheden. Ik kan best begrijpen dat alle boeren voor hun werk ook graag een vaste afzet van producten zullen zien. De EEG meende dat dit rechtvaardig was en maakte de fout daarbij uit te gaan van minimumprijzen, waardoor de staat producten uit de markt diende te nemen wanneer een onderling afgesproken prijs niet meer gehaald werd. Men garandeert dus de boer een afzet voor zijn product of dit nu nodig is of niet. Wat voor de boeren mooi is. Maar de boer die zo een vaste winst kan maken breidt maar al te graag zijn bedrijf uit.

Denk eens aan de boterbergen die tezamen miljoenen tonnen bedragen. Er was zoveel boter te veel dat je Nederland daaronder geheel zou kunnen begraven - wat aangenaam zou zijn voor sommigen die nu reeds boter op het hoofd hebben en dan niet meer bang behoeven te zijn dat dat opvalt. Die boter kun je niet onbeperkt bewaren, zelfs niet in kostbare koelhuizen. Dus moet zij op de een of andere wijze weg. Hoe zakelijk men daarbij te werk gaat blijke uit het volgende: Boter werd verkocht aan de Sovjet-Unie. Deze moest daartoe verpakt worden in drie gewichten - halve ponden, ponden en kilo's. Wikkels dienden opschriften in cyrillisch schrift te hebben. Een pond boter kostte in die dagen in de winkel rond 3 gulden. De prijs die de USSR betaalde, kwam op gemiddeld 55 cent, waarbij verpakking- en wikkelkosten voor rekening van de EEG kwamen. De werkelijke opbrengst per pond kwam dan ook niet veel hoger dan rond 40 cent - wat minder is dan de kosten van opslag voor deze hoeveelheid gedurende de gemiddelde tijd. Vindt u het nu nog vreemd dat de boter steeds zo duur blijft?

Vindt u het nu nog vreemd dat zoveel dingen steeds duurder worden? Toch hebben wij het alleen maar over de landbouwgemeenschap gehad. Wij zouden ook nog kunnen spreken over de Kolen- en Staalgemeenschap en uitrekenen welke kosten deze met zich brengt zonder dat daar werkelijk grote voordelen tegenover staan - behalve voor oplichters in import- en exportzaken. Wij zouden ons verder bezig kunnen houden met het feit dat bv. de prijzen van suiker in de EEG onafhankelijk van de wereldmarktprijs tot stand komen, terwijl in bijna alle landen de prijs voor de individuele koper met hoge accijns wordt belast. Want vele grondstoffen die binnen de EEG worden geproduceerd, hebben een geheel eigen prijs die niet bepaald wordt door de vraag ernaar of het nut daarvan, maar in feite voor het grootste deel wordt bepaald in overeenstemming met de behoefte aan inkomen van de producent. Het is duidelijk, dat een dergelijk systeem op den duur steeds meer moeilijkheden gaat baren, daar steeds grotere groepen hun eigen prijs niet meer zullen afstellen op hetgeen verantwoord is, maar op hetgeen zij wensen.

Bovendien wordt hierdoor overproductie van sommige zaken in de hand gewerkt. Wanneer ik melk produceer en daar per liter een gegarandeerde winst op kan maken, zal elke liter die ik meer produceer meer verdiensten betekenen. Wanneer je boer bent en meer wilt verdienen, leen je dus geld om je bedrijf te moderniseren en je stal uit te breiden. Je automatiseert alles zoveel mogelijk omdat werkkrachten te duur komen. De boer die 30 koeien houdt, zal graag overgaan tot het houden van 60 koeien of meer wanneer hij daartoe de middelen en de mogelijkheid maar kan vinden. Want dat levert op. Natuurlijk moet men dan veel investeren in zijn bedrijf. Maar men meent dat dat er wel uit zal komen. Men leent van de bank en betaalt interest. Wat een mindering van het inkomen betekent. Maar de man rekent eenvoudig: ik heb mijn bedrijf verdubbeld en verdien dus ook dat mijn inkomen verdubbeld wordt. Die kosten moet een ander maar dragen want ik werk toch werkelijk al hard genoeg voor mijn brood. En ik wens ook een progressie van inkomen te verwerven die overeenkomt met die welke een arbeider in de industrie kent. Nu krijgt die boer zeker niet alles waarom hij vraagt. Toch komt het dankzij de afzetgaranties erop neer dat de boerenstand eigen productiemogelijkheden vergroot op kosten van de gemeenschap – prijs zowel als lasten van opslag of vernietiging – terwijl er vaak reeds sprake van een overproductie is. Zo zijn er te veel haantjes om meteen en goed af te kunnen zetten. Geen nood. Het landbouwfonds legt f1.- per kip bij. Enz. Kunt u rekenen? Dat geld komt niet uit de lucht vallen, nietwaar? De consument betaalt dus in feite vaak nog het meeste voor producten die hij niet verbruikt.

Nog een laatste voorbeeld: Nederland zit met zijn tempo van inflatie zeker niet het hoogste in de wereld, maar het tempo der waardevermindering voor de munteenheid is toch behoorlijk groot. Men beweert dat daaraan niets te doen is omdat invloeden uit de wereldmarkt hierbij een overheersende rol spelen. Ik stel: Uw land kende reeds een in verhouding tot andere landen redelijk hoog loonpeil. Deze situatie wordt gezien de "werkelijke inkomensvermeerdering" steeds hoger. Maar niet alleen de gelden die de mensen in hun zak krijgen stijgen op deze wijze voortdurend. Daarnaast lopen de belastingen ook op, de sociale lasten enz. Heffingen en kosten stijgen mee maar in een sneller tempo dan het loon zelf, te wijten aan de z.g. progressieve tarieven van belasting. Dit betekent dat - uitgaande van een inkomen tussen 10.000 en 20.000 gulden - een vermeerdering van inkomen met 100 gulden een verhoging aan lasten en kosten met zich brengt die in het geheel rond f 230 - kan gaan bedragen. Een werkelijke verhoging met f 100.- voor een arbeider betekent dus in feite een veelvoud van dit bedrag aan werkelijke loonkosten. Het is duidelijk dat op deze wijze de arbeid al snel onbetaalbaar zal worden.

Indien de arbeid te duur wordt, betekent dit ook dat het product te duur zal worden. Nederland nu is een land met weinig eigen grondstoffen. Uw land moet het voornamelijk hebben van veredelingsindustrieën en diensten. Daarin nu juist spelen arbeidskosten een zeer belangrijke rol. Wat betekent, lieve vrienden, dat de afzetmogelijkheid slinkt bij een oplopen van prijzen en lonen. Nu bestaan er op de wereld nog wel landen die uw producten zouden willen en kunnen gebruiken. Maar dat zijn nu juist weer de landen die ze niet kunnen betalen. Afzet is noodzakelijk. Wat doe je dus? Je gaat steeds meer gelden investeren in die andere landen om zo tenminste iets van de eigen producten kwijt te kunnen raken. Op zijn minst betekent zoiets echter renteverlies, dat dan weer betaald moet worden uit belastingen, die dus omhoog moeten.

Maar een administratie van al dergelijke zaken wordt ook steeds duurder want daarin gaat veel werk zitten, dat bovendien gewoonlijk in verhouding veel hoog-geklasseerden zal vergen. Dit geldt overigens ook voor z.g. normale exportzaken vaak daar men in het buitenland nogal eens wat vervelend is met betalen. Er zijn landen, zoals bv. Zaïre, die een z.g. zes of driemaandblokkering doorvoeren. Wanneer u aan hen iets verkoopt en de koper stort op de bank daar het geld dat u toekomt, zo krijgt u dit eerst na zes maanden en wel zonder rentevergoeding. Het zal eenieder duidelijk zijn, dat een zakenman aan een dergelijke kredietverlening - want daarop komt het neer - niet kan beginnen. Daarom moet er hier een instantie zijn die zijn leveranties goedkeurt, de handelaar uitbetaalt en later de vordering int bij de betreffende staatsbank. Wat zoals u begrijpt heel wat ambtenaren vergt en heel wat schrijfwerk inhoudt. Wat kostbaar kan zijn. Laat ons die kosten eens wat beter definiëren:

Krijgt u wel eens een briefje van uw bank om u eraan te herinneren dat zij bepaalde diensten verlenen, of mogelijk dat een inschrijving voor bepaalde leningen binnenkort afgesloten wordt? Dat is gewoon een stencil of offsetbriefje. Maar weet u nu wel hoeveel een dergelijk briefje uw bank aan geld, porto, arbeidsloon enz. kost? Gemiddeld rond f 3,- per brief... Je vraagt je af of zoiets nu wel zo nuttig en noodzakelijk is. Overzien zij zelf de consequenties wel? Overal zijn de mensen druk bezig uit te breiden en nog eens uit te breiden, zonder dat zij zich schijnen af te vragen waarom dit nu noodzakelijk is. Iedereen is voortdurend bezig meer van de koek naar zich toe te halen en daarvoor grote kosten te maken zonder dat men zich schijnt te willen afvragen of er nog wel zoveel koek is. Hierdoor ontstaat de crisis, die volgens mij geen echte crisis is. Wanneer uw land bv. bereid is zijn energieconsumptie, die naar ik meen op twee landen na per hoofd de hoogste ter wereld is, met 20% te beperken, dan zou uw land reeds veel beter eraan toe zijn. Wanneer Nederland bereid zou zijn niet zo krankzinnig luxe-eisen te stellen voor de verbetering van werkcondities en overheidszorg terwijl men ook de steunregelingen aan de praktijk zou aanpassen, zouden de loonkosten per uur kunnen dalen tot rond f 12.- per uur per arbeider gemiddeld. Wat zou betekenen dat Nederlandse producten opeens gemiddeld 1/3 goedkoper op de wereldmarkt kunnen worden aangeboden bij gelijkblijvende kwaliteit. Wat weer betekent dat er naar Nederlandse producten in vele landen een veel grotere vraag zal ontstaan. Ook voor de z.g. onderontwikkelde landen zou dit goed zijn, daar deze met dezelfde kosten meer producten kunnen afnemen. Zou dit in bepaalde gevallen niet opgaan dan heeft de gemeenschap toch minder administratiekosten en wordt het renteverlies beperkt bij gelijkblijvende arbeidsgelegenheid.

Indien ik probeer u dit alles voor uzelf eens te laten narekenen, zult u beseffen dat er ergens een fout schuilt. Die fout ligt niet in de toestand van de wereld alleen of in het onbetaalbaar worden van materialen, maar voor een groot deel vooral bij een verkeerde maatschappelijke visie bij de mens. De mens gebruikt zijn mogelijkheden verkeerd en de eisen die hij pleegt te stellen zijn zeker niet aangepast aan zijn werkelijke mogelijkheden. Laat ons vandaar eens verder gaan tenzij u nu eerst een opmerking wilt plaatsen.

Vraag: Een soort Parkinson?

Antwoord: De wet van Parkinson loopt nog wat mooier. Dergelijke effecten spelen echter ook een rol, daarin hebt u gelijk. Indien men bv. alle klerken die bij verschillende instanties onnuttig werk doen ter vergroting van de belangrijkheid van hun meerderen zou omscholen tot bv. kelners, zou de horeca opeens er veel beter voor staan. Maar deze heren hebben daarin weinig interesse, omdat zij menen dat je beter op de koffie kunt komen dan koffie serveren, zodat zij op hun waardigheid staan. Wat weer een fout is van de huidige maatschappij. Zo dadelijk komt deze gehele maatschappij op de koffie omdat de mensen eigenlijk niet anderen willen dienen, maar slechts zichzelf zoeken.

Bij het nagaan van de recente ontwikkelingen zien wij allereerst op de voorgrond het volgende verschijnen. Inkomens zijn in uw maatschappij eerder bepalingen van aanzien dan noodzakelijk voor het handhaven van een redelijk levensniveau. Er worden zeer vele zeer hoge inkomens uitgekeerd, terwijl dit voor de personen zelf weinig of geen nut heeft. Maar ja het gaat vaak als volgt. De directeur van bedrijf A. heeft een nominaal inkomen zonder tantièmes van rond 1 ton. B. heeft ook een bedrijf en wil duidelijk maken dat hij een veel belangrijkere en betere directeur is. Daarom eist hij voor zich een inkomen van 2 ton op. Wat daarvan echter aan belastingen weggaat is verschrikkelijk - 70 % ongeveer of zelfs meer. Het feitelijke inkomensverschil is dan ook niet zo groot. Dit meer inkomen nominaal dat voor het bedrijf vaak een zware belasting vormt, is alleen een kwestie van aanzien. Wat volgens mij niet bepaald reëel is. Dergelijke mensen hebben veel meer aan een hoge onkostenrekening dan aan een hoog salaris. Maar zij willen dit hoge salaris hebben omdat dit volgens hen hun plaats in de maatschappij uitdrukt.

Arbeiders zouden veel meer hebben in vele gevallen aan een ruime verstrekking van producten, dan wel een mogelijkheid deze zeer goedkoop te verwerven, dan aan een extra 10% loonsverhoging wanneer het gaat om hun mogelijkheid tot verbruiken. Vergeet niet dat een dergelijke loonsverhoging uiteindelijk neerkomt op minder dan twee procent werkelijke koopkrachtvermeerdering. De arbeider zelf beseft dit gewoonlijk niet en er zijn groepen die er

alle belang bij hebben dat dit zo blijft. Men denkt immers niet als deel van de gemeenschap, als deel van een organisch geheel, maar beschouwt zichzelf eerder als iemand die worstelen moet tegen die gehele gemeenschap om voor zich daaruit een maximum aan mogelijkheden te verwerven. De situatie die hierdoor ontstaat is waanzinnig. Het is zelfs al zover gekomen dat priesters bedreigd hebben te gaan staken wanneer zij geen opslag zouden krijgen. Het moet wel heel erg worden wanneer het zover komt: overigens die mensen hebben inderdaad een zeer klein inkomen uit hun beroep. Maar zelfs zij menen dat hun roeping terug dient te treden voor het verwerven van een meer rechtvaardig deel van de algemene koek. Wanneer je leeft in een gemeenschap, dan moet de gemeenschappelijkheid - de wijze, waarop je tegenover elkaar staat - voor jou belangrijker zijn dan mogelijke verschillen in middelen of inkomen.

Verder zou men moeten stellen dat je binnen de gemeenschap een groter aansprakelijkheid tegenover anderen draagt, naarmate je over meer middelen kunt beschikken dan die anderen. In de moderne tijd heeft men kennelijk een grote hekel gekregen aan het aloude woord 'caritas', weldadigheid. Toch is juist dit iets waardoor een mens geconfronteerd wordt met de verschillen in de gemeenschap en zijn verantwoordelijkheid t.a.v. die gemeenschap uit kan leven. Zeker, niet eenieder doet zoiets goed en juist, ik ben het met u eens. Mogelijk zullen degenen die deze hulp van anderen moeten ontvangen, dit als vernederend ervaren - wat wijst op trots, niet op begrip - maar het is en blijft belangrijk, dat deze mogelijkheid tot het aanvaarden van je verantwoordelijkheid in de gemeenschap er is. Het feit alleen dat een verplichting tegenover anderen beseft wordt, draagt reeds bij tot het vormen van een hechtere gemeenschap en bevordert de uitingen van gemeenschapszin.

In Nederland zijn op dit ogenblik mogelijkheden genoeg aanwezig om het algemeen welzijn op korte termijn te kunnen herwinnen. Uw land kan binnen 5 jaren de inflatie in dit land beteugelen en mogelijk zelfs terugbrengen tot nul, indien men dit werkelijk wil. Maar dat betekent dat zowel bij bedrijven als bij arbeiders de eis naar uitbreiding, vergroting van inkomen, winsten en rechten, terzijde gesteld moet worden, terwijl het gezag op zijn beurt bereid moet zijn de toch wel zeer kostbare expansiedrang, die doet ingrijpen op steeds meer gebieden van de samenleving, te beperken. Je kunt innerlijk met een mens meevoelen. Maar wanneer je innerlijk meevoelt, zul je ook naar buiten toe dit gevoel van verbondenheid moeten uitdrukken. Dat kun je niet doen middels instanties, maar alleen in de vorm van persoonlijke contacten, een persoonlijk aanvaarden van aansprakelijkheden en het persoonlijk stellen van alle nodige daden.

Wanneer je dit alles geestelijk wilt bezien, kun je stellen dat het geheel van sociale maatregelen geestelijk waardeloos is. Het ontstaan van toenemende sociale zekerheden betekende een sterke vervlakking van gevoelens van verbondenheid en saamhorigheid. Het betekende een langzaam aan wegsterven van persoonlijke verantwoordelijkheidsgevoelens en een vervangen van het gevoel naast elkaar te staan door een toenemende angst voor overlast, die tot isolement voert.

Mensen worden op straat neergeslagen, terwijl de voorbijgangers er met een boogje omheen gaan en doen of zij niets zien. Dat is een van de vele uitingen van zelfzucht, die de menselijke saamhorigheidsgevoelens en besef van persoonlijke aansprakelijkheid vervangen. Automobilisten rijden iemand aan en rijden door. Vaak zullen zelfs degenen die van zoiets getuige waren zwijgen. Want getuigen bezorgt je zoveel overlast en kost je zoveel tijd. Zo klopt er toch iets niet? Realiseer u dat meer dan 3000 mensen per jaar overlijden in het verkeer, waarvan het merendeel op een wijze die nadruk legt op het overbodige, de menselijke fouten, die voor die dood aansprakelijk zijn. Dan is er toch met dat verkeer iets niet geheel in orde. Een enkel ongeluk kan onvermijdelijk zijn, is onvoorzienbaar. Het grote aantal ongelukken wijst echter eerder in de richting van gebrek aan respect voor de mens, een alleen rekening houden met eigen belangen en eigen gemak of lust, niet met de belangen van de anderen. Dit geldt in het verkeer zeker niet alleen voor automobilisten maar treft alle anderen evenzeer. Hier is kennelijk geen begrip voor de medemens. Je zou nu natuurlijk kunnen uitroepen dat je om dit te veranderen het verkeer af zou moeten schaffen. Zelfs indien dit mogelijk zou zijn, zou men daarmee nog niets verder komen. Het verkeer moet weer een gemeenschappelijk spel worden, dat gespeeld wordt met respect voor de regels, met eerbied voor de medespelers

Veel in het leven is uiteindelijk meer een spel dan noodzakelijke en onvermijdelijke werkelijkheid. De economie blijkt een spel te zijn, zoals wat de beurs vertelt over de waarde van aandelen kennelijk ook niets te maken heeft met de feiten, zodat de beurs een vorm van gokspel is. Valutaspeculaties zijn een vorm van spel, waarbij men probeert anderen in 'de put' te jagen en er zelf uit te blijven. Veel van hetgeen zich in de maatschappij afspeelt, is in feite een spel, iets wat met de werkelijkheid maar zijdelings te maken heeft. Maar het gemeenschappelijk leven vormt voor de mens mede een uitdrukking van zijn inborst, een beeld van hetgeen je moet zijn tegenover anderen. Nu zal het u lang niet altijd tot een gewaardeerd burger maken wanneer u gevoel hebt voor uw medemensen. Volgens anderen bent u dan vaak te hard of niet hard genoeg. Aan de andere kant geldt: alleen dáár, waar de mens voortdurend zijn relatie met de mensheid en de wereld beseft en tot uitdrukking brengt, komt hij tot de innerlijke en geestelijke verrijking die uiteindelijk een volle bewustwording ten gevolge heeft. Reken nu maar even voort: Voor de illusie dat men een paar centen meer krijgt, verloochent men vaak zijn werkelijk begrip van verantwoordelijkheid tegenover de naasten. Voor wat aanzien, dat in feite weinig of niets betekent, is men vaak bereid zijn medemensen te plunderen en te misbruiken.

Ook bij de crisis speelt dit effect een grote rol: Men spreekt over de ellende van de vele werkelozen in uw land. Er zijn inderdaad werkelozen. Ik meen, dat het landelijke percentage op het ogenblik ruim 3½% bedraagt. Zou men alle buitenlandse arbeiders naar huis sturen en hun plaatsen door Nederlanders in doen nemen, dan zou dit percentage ongeveer 2% zijn. Zou men bovendien bereid zijn de looneisen te matigen, zodat de nu werkzame bedrijven verder kunnen gaan en zou men daarnaast niet streven naar een voortdurend sterkere uitbreiding, die weinig werk brengt maar wel een grotere productie en geldontwaarding kan gaan betekenen, zal na enige tijd nog rond één procent minder werkloosheid voor hoeven te komen, zodat men blijft zitten met een vlottende arbeidsreserve van rond 1%, waarin bovendien seizoenarbeiders gerekend zijn. Een dergelijke reserve is, gezien de structuur van uw maatschappij, onvermijdelijk en zelfs noodzakelijk.

Ik stel dat men, ook stoffelijk gezien, steeds weer verkeerd rekent en de oplossing in een verkeerde richting zoekt. Waarom? Ik zal trachten mijn inzicht duidelijk te maken. Uitbreiding van werkgelegenheid door uitbreidingen is alleen verantwoord, wanneer de investering per arbeidsplaats niet meer bedraagt dan f 20.000. In de praktijk komt dit dicht bij een half miljoen gezien de hantering van moderne technieken. Men zou zich af moeten vragen of een dergelijke investering wel gerechtvaardigd is. Indien het scheppen van een arbeidsplaats meer dan 10 maal het jaarloon kost van degene die er tewerkgesteld wordt, is deze arbeidsplaats maatschappelijk niet rendabel, vooral niet wanneer het merendeel van de investering direct of indirect uit de gemeenschapskas stamt. De enige wijze om een dergelijke dure arbeidsplaats rendabel te maken bestaat nl. uit het opjagen van kosten. Doe je dit, dan stijgen de prijzen. Stijgen de prijzen dan zullen onder de huidige omstandigheden de lonen stijgen, waarmee moeilijkheden voor andere bedrijven ontstaan die hun aantal werknemers dan moeten gaan beperken.

Vergeet niet, dat het niet alleen de kleinen en de middenstanders zijn die lijden onder dergelijke ontwikkelingen. De middenstander heeft het moeilijk, maar vaak heeft hij het bijzonder moeilijk, omdat hij voor zich een winst vergt of toebedeeld krijgt door zijn leveranciers, waarmee hij geen vrede heeft. Om een voorbeeld te geven: De melkboer. Indien het prijsverschil tussen bezorgde melk en de goedkoopste afgehaalde melk 3 tot 5 cent bedraagt, zal deze middenstander zijn bedrijf uit kunnen blijven oefenen. Indien echter, zoals feitelijk gebeurt, de verschillen op gaan lopen tot 10 cent of meer per liter - een prijsverschil van rond 12% - zo zullen steeds meer mensen dit product kopen in de grote, goedkopere zaken. Waar men dan natuurlijk ook de nevenartikelen zal aanschaffen. Naargelang de streek berust de afzet van de zuivelfabrieken nog steeds 65 tot 40% bij de melkhandel. Maar wat zien wij: grote bedrijven, die een grote omzet maken en eventueel ook bij de concurrentie kunnen inkopen, krijgen hogere kortingen dan de kleinhandelaar die van zijn verkoop van deze producten geheel moet bestaan. Op soortgelijke wijze stijgen ook op andere gebieden de kortingen die worden gegeven aan grootomzetters. De kleinhandel moet daarom duurder zijn en maakt toch vaak minder winst. De consument zal gedwongen worden steeds meer bij de grootomzetters te kopen, tenzij hij vaak bijna onredelijke

prijsverschillen wil aanvaarden en betalen. De ellende van de melkhandel bv. ligt voor 90% bij de zuivelindustrie, die eigen winsten tracht op te vijzelen om grotere reserves te kunnen vormen voor het geval dat de prijzen van energie e.d. nog sterker dan reeds het geval is zouden gaan stijgen. Op deze wijze wordt echter de middenstand praktisch uitgeschakeld.

Dit is een voorbeeld dat overal in de praktijk geconstateerd kan worden. Wat men schijnt te vergeten in deze dagen is dat de heersers in de maatschappij nog steeds de consumenten zijn, daar zij door hun verbruikspatroon over het al dan niet voortbestaan van de producenten kunnen beschikken. Overigens is het begrijpelijk dat men dit over het hoofd ziet. De mensen produceren en consumeren. Maar zij hebben de neiging alleen te kijken naar hetgeen zij krijgen en niet naar hetgeen zij betalen. Om het eens eenvoudig te zeggen: Een Nederlander die voor f 100.- hetzelfde kan kopen wat nu f 500.- kost, is voordeliger uit. Zijn geld is meer waard, maar bij dergelijke kleine bedragen zal men niet zo snel zonder enig verzet steeds hogere belastingen kunnen doorzetten. Hij heeft meer overzicht. Maar de meeste mensen zullen, ook al blijft de koopkracht gelijk, liever f 500.- ontvangen daar zij gebiologeerd worden door getallen, niet door waarde.

Ook hier is de mentaliteit en benadering verkeerd. Je zou volgens mij allereerst terug moeten keren naar een consumentenmaatschappij - wat iets anders is dan een consumptiemaatschappij. Maar een dergelijke maatschappij waarin de consument het voor het zeggen heeft, kan alleen daar ontstaan, waar de consument bereid is en in staat is bewust zijn beslissingen te treffen. Wat betekent, dat men, indien men het met de prijs of kwaliteit van bepaalde producten niet eens is, eenvoudig zijn verbruik daarvan zo veel mogelijk beperkt en eventueel overschakelt op vervangende producten - zelfs wanneer die tijdelijk wat duurder zouden zijn. De consument zal moeten kijken naar kwaliteit in verband met de prijs, niet alleen naar de prijs of alleen naar de kwaliteit. Het zou dan de producenten en hun volgelingen al snel duidelijk worden dat op deze wijze hun bedrijf niet verder gevoerd kan worden, waarna zij tot een rationalisatie van opzet en productie zullen overgaan.

Denk in de levensmiddelenbranche eens aan de verenigde bakkersbedrijven, die de leveranciers zijn van bijna alle koude bakkers. Deze mensen hebben een industrie opgebouwd die een groot deel van de markt op dit gebied beheerst en investeren veel in reclame en modernisering die niet bepaald noodzakelijk zijn. Zodat hun brood minstens 10% duurder verkocht moet worden dan nodig is om winst te maken, gezien de vele niet geheel verantwoorde uitgaven. Indien deze mensen hun overbodige moderniteit zouden beperken en gelijktijdig hun bedrijf zouden stroomlijnen door vele overbodige en vaak te zwaar betaalde posten af te schaffen, zou men, rekening houdende met de nu bestaande methoden en verplichtingen, het brood rond 14 cent goedkoper kunnen leveren zonder dat de winst van het bedrijf daardoor aanmerkelijk vermindert. Zeker is, dat men de eerste jaren alle verhogingen van de graanprijs op de internationale markt zou kunnen opvangen zonder zijn prijzen boven het huidige peil te doen stijgen.

Maar de industrie denkt daar eenvoudig niet over. Zo gaat het immers ook en de consument betaalt toch wel.... Want men redeneert daar al net als bij een Kalkarheffing: de idioten betalen het toch wel. Waarom zou je je dan druk maken wanneer enkelingen een andere weg kiezen of het niet met je eens zijn? Desnoods laat je hen hun gang ook nog gaan wanneer veel mensen denken dat zij gelijk hebben: die anderen doen toch niets. Men vertrouwt in handel en staat op de onverschilligheid van de mensen voor hetgeen er gebeurt. Zolang het er uiterlijk maar mooi uitziet vindt men het voldoende. Wie kijkt er nu werkelijk naar wat er gebeurt, wat de invloed van een bepaalde maatregel op de intermenselijke relaties is. Het is de onverschilligheid van de mensen waardoor de crisis kon ontstaan en in stand wordt gehouden. Het is wel mooi te horen, wat men al zo voor de onderontwikkelde gebieden moet doen en zal doen, nietwaar? Dat het in feite om de eigen afzet gaat interesseert bijna niemand. Men heeft natuurlijk zijn schandaaltjes nodig. Dan kun je lekker drukte gaan maken over de vraag of iemand al dan niet veel geld heeft gekregen om de keuze bij koop op een bepaald vliegtuig te vestigen. Dat mag, zolang men zich maar niet af gaat vragen of men die vliegtuigen nu wel werkelijk nodig heeft. Het lijkt de barbier uit een sprookje wel, die, wanneer de keizer geschoren moet worden, er eerst deskundigen bij

haalt om te zien of een bepaalde haar nu langer of korter dan de anderen is. Wat dwaas lijkt maar in de werkelijkheid steeds weer op vele gebieden werkelijk gebeurt. De mensen hebben het er altijd over dat zij het zo goed willen doen voor anderen. Best. Er zijn inderdaad heel veel mensen die voor anderen veel goeds doen. Maar vele mensen doen goed vanuit een verkeerde mentaliteit. Zij denken ongeveer: Ik wil meer goed doen aan anderen dus moet ik zorgen dat ik meer verdien ook wanneer die anderen de rekening daarvoor moeten betalen. Want anders kan ik geen goed doen. Vele van die strevers naar het goede voor anderen zouden voor die anderen nog het beste doen door wat minder te willen verdienen. Maar dat begrijpen zij kennelijk niet. Je doet echter meer voor je medemensen wanneer je verkeerde praktijken kenbaar maakt voor anderen, dan wanneer je hen iets geeft.

Wanneer wij naar Nederland kijken, zien wij dat het een heel rijk land is. Maar dit rijke land is kennelijk niet in staat zijn rijkdommen goed te gebruiken. Voorbeeld: Hier vlakbij bouwt men met grote kosten een schitterend viaduct, dat meer verkeer naar een stad brengt waar toch reeds te veel verkeer is. Daarnaast heeft men zeer hoge gebouwen, kantoren - waarvan er ook al te veel zijn - geprojecteerd, zodat dit dure viaduct een zeer dure afscherming van node heeft omdat het anders door valwinden praktisch onbruikbaar zou worden. Dwaas genoeg? Ik kan meer voorbeelden geven van zeer kostbare werken die later nog kostbaardere voorzieningen vergden zonder een werkelijke verbetering te betekenen. Kortom: de staat krijgt wel veel geld van u en doet er veel mee. Maar doet zij er nu ook veel goeds mee? Vaak gebeuren er in ieder geval dingen die eerder dwaas dan goed genoemd kunnen worden.

In Amsterdam wil men het verkeer in de binnenstad ontlasten. Daartoe wil men de ondergrondse toch voleinden ook al blijken alle calculaties van kosten tot op heden sprookjes te zijn geweest van onmogelijke goedkoopte. Best. Maar gelijktijdig wil men verder gaan aan een ringwegsysteem dat weer tot een overbelasting van andere delen van de stad kan voeren, terwijl bovendien degenen die van de reeds gereedgekomen delen gebruik maken, nog enige tijd in de straten van de stad zelf met veel te hoge snelheden zich plegen voort te bewegen, met alle gevaren voor de bewoners van dien. De planning blijkt niet afdoende te zijn en bovendien verkeerscongesties op bepaalde punten te bevorderen ofschoon in alle eerlijkheid hieraan moet worden toegevoegd dat andere knelpunten verdwenen zijn.

De meeste mensen zien wel de verschijnselen maar beseffen niet de oorzaken. Zij roepen luidkeels dat men er iets aan moet doen, maar zeggen maar zelden: daar moet ik, daar moeten wij iets aan doen. Wil men er iets aan doen dan probeert men anderen te veranderen. Ik herinner mij nog hoe nijdig iemand was, toen op zijn opmerking dat de belastingen te hoog waren, ons antwoord luidde, dat hij hieraan iets kon doen door zijn eigen uitgavepatroon wat te veranderen en ook wat minder te gaan verdienen. Toch is dit de enige wijze waarop men direct en voor zich, een verandering tot stand kan brengen. Bovendien zou men anderen moeten aanmoedigen hun problemen op soortgelijke wijze op te lossen. Maar dit was volgens deze mens geen reële oplossing.

Reactie: Dadelijk zegt u nog, dat de mensen moeten gaan staken om: met meer werken minder te mogen verdienen...

Antwoord: Daarvoor hoeft u niet eens te staken. Dat is juist het leuke hiervan. Wanneer u meer uw bekwaamheid gebruikt om anderen een dienst te bewijzen en wat minder tegen betaling werkt, is dit doel al meteen bereikt. Bovendien zou men de tijd die men niet voor verdienen nodig heeft, kunnen gaan gebruiken voor zaken waar men zelf gelukkiger mee is. Zodra je denkt in bedragen ben je volgens mij al fout. De mensen van heden zijn kennelijk bezeten van bedragen. Zelfs hun berekeningen en statistieken zijn niet altijd even juist, want ook hier houdt men kennelijk van grote getallen. Neem bv. de criminaliteit. De eigendomsvergripen bestaan bv. voor meer dan de helft uit winkeldiefstallen e.d. die worden veroorzaakt door een gelegenheid, die de verkopers scheppen in hun hang naar omzet. Ik zie die diefstallen niet als misdadigheid, hoogstens als wilszwakte tegenover een verleiding. Lichamelijk geweld is eveneens door een andere beoordeling schijnbaar veel meer toegenomen dan feitelijk het geval is. Vechtpartijen op straat kwamen vroeger evenveel voor als nu, slechts wapengebruik door particulieren is werkelijk sterk toegenomen.

Verkeersmisdrijven maken meer dan de helft uit van de gevallen van dood door schuld. Zij worden echter niet afzonderlijk genoemd ofschoon zij eerder een teken zijn van een ontspoorde maatschappij dan van een werkelijke misdadigheid. Vroeger kon een dronkenman in het politiebureau ontnuchteren en naar huis gaan. Wie nu een stickie rookt heeft kans op een verbaal en vervolging. Andere maatstaven spelen kennelijk een rol.

Ook hierover kan ik nog lang doorgaan. Indien ik de statistieken ontrafel, zo kom ik tot de conclusie dat niet de misdadigheid groter is geworden - rekening houdende met de toename van het bevolkingsaantal - maar dat er wel veel minder medemenselijkheid blijkt te zijn, waardoor zaken zich tot strafbare feiten ontwikkelen waar dit voorkomen zou kunnen worden door de omgeving. Mogelijk is dit laatste te wijten aan het feit dat er maar weinig werkelijk woongemeenschappen bestaan. Vroeger had men zelfs in de ergste armoedewijken nog wel een groep, een gemeenschap, waarop men wanneer iets werkelijk mis dreigde te lopen, terug kon vallen. Nu bestaat een dergelijke band maar zelden en dan veelal nog alleen met mensen die een geheel gelijke maatschappelijke houding innemen. Vroeger had men het gevoel naast elkaar te moeten staan. Men voelde leden van een en dezelfde groep te zijn en dus elkaar te moeten helpen. Dit komt nu maar zelden voor. Hierdoor komt men eerder tot extreme daden dan voorheen.

En wat uw maatschappij betreft: reken even na, niet allen met getallen maar ook met uw gezonde verstand: Heeft de mens in Nederland werkelijk alles nodig wat hij op het ogenblik voortdurend koopt? Is het verkeer in de intensiteit waarin het op het ogenblik bestaat, noodzakelijk? Het antwoord is neen. Zijn de vele ingrepen van de overheid, die vaak zeer kostbaar zijn, werkelijk noodzakelijk? Neen, wanneer de mensen maar meer mens willen worden ook tegenover anderen die zij niet kennen. Het antwoord op de crisis is niet een verandering van de maatschappij of een grote reeks nieuwe investeringen, dan wel het versneld uitvoeren van grotendeels overbodige publieke werken, maar doorgewoon: een verandering in het denken van de mensen, een meer bewust meeleven met hun medemensen. Van onderaf zijn de problemen in zeer korte tijd op te lossen wanneer de massa zich maar bewust wordt van haar belang en haar mogelijkheden. Van bovenaf zijn de huidige problemen echter onoplosbaar.

Internationale verplichtingen, relaties, geheime verdragen en wat dies meer zij, plus het eigenbelang van een deel van de mensen die regeren, maken een oplossen van de problemen van bovenaf eenvoudig onmogelijk. Het zijn de eenvoudige mensen die wel kunnen slagen waar de groten genoopt zijn te falen. De crisis voorkomen of bestrijden is niet zozeer een kwestie van rekenen in getallen dan wel van een durven en kunnen rekenen op elkaar. Dit ondanks vele teleurstellingen, ondanks het feit dat er nog heel veel mensen zijn die zuiver egoïstisch ook dan hun weg zullen willen kiezen, eenvoudig omdat zij niet kunnen beseffen dat er een andere mogelijkheid bestaat.

De werkelijke revoluties komen altijd weer van onderaf. Wat de massa kan bereiken door haar houding heeft u o.m. kunnen zien bij de filmkeuring en dergelijke instanties, die hun sinds vele jaren vastgeroeste werkwijzen moesten veranderen om niet geheel ten onder te gaan. Wanneer de eenvoudige mens eens allereerst gaat denken aan zijn verplichtingen tegenover zijn medemensen en niet alleen aan zijn gezin denkt of aan de staat, zal hij veel bereiken. Zoals hij veel tot stand zal brengen op het ogenblik dat hij niet meer vraagt: Wat zijn mijn rechten, maar eerder zich afvraagt hoe men als mens met zijn medemensen op een menselijk verantwoorde wijze om kan gaan.

De laatste stap: je zou volgens mij moeten zeggen: Mensen, zouden wij niet tezamen bovenal een gezonde sfeer moeten scheppen, een sfeer, waarin de krachten van mens en geest harmonisch tot uiting kunnen komen. Zou dit niet een veel beter antwoord zijn op de moeilijkheden? Verander de stemming en je gedrag. Richt je niet meer op het ik, maar probeer geestelijk verweven met de mensheid tezamen zo bewust mogelijk te leven. Indien de mensen zo reageren is een bewustwording mogelijk die een mens zich nu niet zal kunnen voorstellen. Veel blijkt dan mogelijk, wat men nu alleen mystiek aanvaardt maar niet als praktische mogelijkheid beschouwt.

Zeker, de rekenaars en wetenschappelijke denkers zullen het dan een tijdlang moeilijker krijgen, maar dat zal volgens mij alleen maar bij kunnen dragen tot hun snellere bewustwording.

Vele problemen, zoals die van de Surinamers e.d., zijn inherent aan de huidige ontwikkeling. Deze dingen kunnen niet van bovenaf worden opgelost maar alleen door het volk, door de Nederlanders zelf. Hier moet men eveneens medemens zijn en gelijktijdig eisen dat men zich houdt aan de sociale opvattingen van de gemeenschap, dan wel de consequenties van een afwijkend gedrag aanvaardt, ook wanneer dit een verlaten van het land betekenen zou. Acties zijn m.i. vaak verkeerd opgezet, omdat het gaat om kleine groepen die hun mening aan anderen op willen leggen. In dergelijke gevallen blijkt bovendien dat vele van de actievoerenden zich niet gedragen volgens de eisen die zij anderen willen stellen. In dergelijke gevallen is de actie onjuist en zal zij haar doel eerder schaden dan helpen bereiken.

Men zou alle mensen duidelijk moeten maken wat de eenvoudigste oplossing voor een probleem is. Indien men de mensen duidelijk kan maken, dat voor bestaande plannen, toestanden, of ontwikkelingen een veel goedkopere, maar betere oplossing bestaat, zal men ongetwijfeld onmiddellijk een groot deel van het volk achter zich krijgen. Maar dan zal men niet alleen kritiek moeten uiten en eisen moeten stellen, maar plannen moeten maken die voor eenieder begrijpelijk zijn en bovendien doeltreffend. Wat menige actiegroep moeilijker zal vinden dan een luidkeels protesteren.

Reactie: Vele mensen begrijpen niet, dat zijzelf de staat vormen en alle uitgaven van die staat moeten betalen.

Antwoord: Inderdaad. Menigeen denkt dat alles wat je van de staat krijgt, een soort gave is. Zij beseffen niet wat belastingen betekenen en wat met hun geld middels die heffingen gebeurt. Mij dunkt dat hierdoor duidelijk wordt dat een stuk sociale opvoeding verwaarloosd wordt. Maar ik moet gaan besluiten. Ik hoop in mijn betoog en mijn antwoorden op uw vragen stof te hebben aangedragen voor een nadenken over de maatschappij, de crisis, maar vooral over de noodzaak allereerst in elke mens je naaste te zien en met hem tezamen naar een oplossing voor je problemen te zoeken, zonder deze taak meteen weer aan anderen te delegeren. En reken dan eens een beetje. Dan ga je beseffen waarom de ambtelijke molens zo traag malen, waarom alles duurder wordt, waarom werkloosheid voor steeds meer mensen onvermijdelijk wordt, waarom de sociale regelingen die nu bestaan, die werkloosheid plus een toenemend aantal gastarbeiders in de hand werken. Durf eens te rekenen, maar onthoudt daarbij, dat al het rekenen u weinig zal baten wanneer uw medemensen niet op u kunnen rekenen en u niet durft te rekenen op de menselijkheid van uw naasten.

Mag ik het daarbij dan laten?

INVLOEDEN UIT DE KOSMOS

Goedenavond, vrienden.

In dit tweede gedeelte van de avond mag ik hopelijk uw aandacht vragen voor enkele meer geestelijke punten van belang. Er is op dit ogenblik een enorme en voor vele mensen verwarrende stroom van invloeden vanuit de kosmos, die de wereld treft in deze dagen. De mensen die hierdoor beroerd worden, zullen vaak niet weten hoe zij zichzelf daaraan kunnen ontworstelen; toch is het antwoord eenvoudig genoeg: Draag licht in jezelf. Het oude beeld kent u mogelijk. Op de berghelling staat de meester. Hij strekt zijn handen, zijn stem roept oude woorden en de wolken gehoorzamen hem, terwijl de zon schijnt daar waar zijn staf wijst. Dit geldt, zo zegt men dan, natuurlijk alleen voor de ingewijden. Maar wanneer je in jezelf rust en kracht hebt, wanneer je niet in jezelf verdeeld bent, dan straalt je uit wat belangrijk en noodzakelijk is. Dan straalt je vrede uit, die zelfs de onrustige tendensen van deze tijd verdrijven kan. Dan beantwoordt het geheel van de wereld je uitstraling. Een mens heeft geluk nodig, zo

zegt men wel eens. Maar wat is geluk anders dan een vorm van harmonie? Werkelijk geluk is het samengaan van alle dingen en hoe kunnen de dingen samengaan, wanneer er geen besef van Licht en Kracht in je is, een aanvaarding van alles wat rond je zich afspeelt? De krachten in de kosmos ontwikkelen zich verder. Er zullen nog weken van verwarringen volgen. De mens zal falen waar het de techniek betreft. De mens zal verward zijn en vergeetachtig in zijn persoonlijk leven. De mens zal ongebruikelijk snel driftig zijn en consequenties trekken waar hij dit tot op heden bij gelijke oorzaken nog niet heeft gedaan. Onbeheerst lijkt de mens tenzij hij in zichzelf Licht en Kracht weet te vinden, aanvaardt wat is, en het Licht steeds bewuster in zich draagt.

Want de tendensen gaan verder. Zeker rond de decembermaand zal, zoals heel vaak het geval is, het witte licht zeer fel neerschijnen op deze wereld. Dan zal veel kenbaar worden en onthuld worden waarbij de onthulling de komende maanden sterk zullen beïnvloeden. Fel en sterk zal dit licht zijn, maar kort, want dan komen weer de rode golven van hartstocht aan en de golven van verwarring, die ook uw dagen op dit moment kenmerken. Het lijkt misschien of u in een onontkoombaar web van invloeden gevangen bent en toch: wanneer je Licht in jezelf draagt, mens, zullen die invloeden je niet beroeren. Wat meer is: je zult die invloeden kunnen bevelen terzijde te gaan, alsof je als een ingewijde zou staan op een berghelling, tot de regen zeggende: val hier! En tot de zon: Schijn daar! Want met dit alles zijn krachten opgewekt in de mensen. Steeds meer worden z.g. paranormale of occulte krachten kenbaar, ook in u, ook in de mensen die misschien niet eens geloven in een bestaan na de dood of aan een ziel in de mens. Deze krachten kunt u gebruiken wanneer u evenwichtig bent. Meer en meer zal de innerlijke mens en de menselijke geest zich gaan manifesteren in de komende dagen.

Het lijkt haast of een oorlog tussen stof en geest onvermijdelijk is omdat de geest zich niet kan en niet mag overleveren aan de verwarringen die de materie schijnen te beheersen: opgezweepte veranderingen, waarin veel van in de materie eigen aard en kwaliteiten dreigt te gaan verliezen. Maar de geest is in de mens. In die geest is het Licht, is het innerlijk weten, is de kracht, waardoor die mens de materie beheersen kan. Mensen lijken de slaven te zijn van hetgeen zij materieel geschapen hebben. Maar mensen dragen in zich de kracht om de materie, alle materie, planten en dieren zo goed als machines, wolken en zeeën zo goed als het land zelf te richten, te domineren, opdat de werkelijkheid en haar harmonie weer tot uiting zal komen.

Wij hebben u op deze avond geconfronteerd met wat uitspraken over crisis, crisisverschijnselen en de menselijke samenleving. Op zich zijn deze misschien niet zo belangrijk. Maar in verband met het geheel van de mogelijke ontwikkelingen zijn zij overmatig belangrijk. Want in deze tijd en in deze verschijnselen wordt kenbaar waar de mens zijn kracht kan vinden en van waaruit die kracht moet komen. Het is duister maar je draagt een Licht in jezelf. Wie dit Licht laat schijnen weet waar hij zijn voeten kan plaatsen en vindt een veilig pad. Zeg niet: er moet licht komen van boven, de zon moet weer gaan schijnen. Want het blijft dan duister. Het is dan de vraag waarheen je verdwaalt.

Dat zijn de feiten van deze dagen: het is een belangrijke ontwikkeling. Zekerheden worden steeds meer verstoord. Maar het gaat daarbij om uiterlijke zekerheden want de innerlijke zekerheid kan blijven bestaan. Ja, de innerlijke zekerheid ziet zich voortdurend nog bevestigd in alles wat er gebeurt. Alles lijkt machteloos en krachteloos op de wereld maar de zekerheid blijft bestaan. Machteloos en krachteloos lijken volkeren en gouvernementen, grootste bedrijven, firma's, mensen in strijd met de natuur. Machteloos lijken zij. Maar dat is schijn, want die mens kan vanuit zich de macht en de kracht vinden om te weten hoe hij moet handelen, wat juist is en bovenal, hoe hij de eenheid kan bewaren met wereld en mensheid. In u ligt de kracht. In u is de weg getekend die u zult moeten gaan wanneer u wilt komen tot vreugde, tot vrede, tot vrijheid.

Wij voorzien in de komende tijd toenemende strijd en moeilijkheden tussen mensen die elkaar niet begrijpen. Wij zien geweld oplaaien en zien mensen vernietigen wat zij het meest beminnen en van node hebben. Maar dat geldt alleen wanneer die mensen niet in zich wijzer worden, wanneer er nergens een Licht is, nergens meer iemand is die een uitweg weet te vinden uit deze

doolhof van machtelozen en machteloosheid. In de mens is het Licht, in de mens is de macht. Wanneer hij de harmonie maar erkent en aanvaardt.

Er zijn veel beslissingen gevallen die voor de mens onaangenaam lijken. Maar het zijn beslissingen die gebaseerd zijn op invloeden die de mensheid niet vermijden kan. De mens kan echter die invloeden innerlijk neutraliseren, hij kan ongedaan maken wat zijn wereld hem schijnbaar opdringt, ja, kan afwijzen wat de kosmos hem en zijn wereld met deze invloeden schijnt te willen opdringen. Maar dan moet die mens beseffen wat er aan de hand is. Ik zeg u dit: Er zijn vele, vele mogelijkheden tot disharmonie en rond u zult u die disharmonie steeds weer op zien leven. U zult zien hoe de hartstochten steeds weer onbeheerst uitbarsten. Maar u zult ook begrijpen dat eenieder zich onder deze omstandigheden kan beheersen wanneer hij maar een beroep doet op zichzelf, op zijn innerlijke krachten en vooral op het Licht dat in hem leeft.

Er zullen mensen ziek zijn. Maar wanneer zij hun innerlijke krachten gebruiken, zullen zij veel hiervan teniet kunnen doen. Er zullen mensen geestelijk en stoffelijk beladen zijn met leed en teleurstellingen. Maar indien zij hun innerlijke krachten weten te gebruiken kunnen zij deze last dragelijk maken, ja, deze last mogelijk omvormen tot het begin van iets goeds. Wij meenden dat het goed zou zijn op deze avond ook dit aspect van de huidige tijd te belichten. Er is geen groep, geen kerk die u helpen kan wanneer u uzelf niet helpt. In u berust het Licht. In u is de kracht. In en vanuit u kan de harmonie ontstaan, die deze invloeden uit de kosmos krachteloos zal maken. Dit wilde ik nadrukkelijk constateren.

Laat mij echter nog een kort ogenblik van uw tijd vergen. Wij zien dat juist ook nu, naast alle kosmische invloeden en verwarringen ook lichtende krachten steeds dichterbij deze wereld naderen. Dit zijn krachten, zo lichtend en groot, dat je hen geen naam kunt geven. Het is of de kosmos zelf deze aarde een beproeving oplegt, terwijl de inwijders voor de mensheid reeds klaar staan om haar het geheim in te fluisteren van de nieuwe ontwikkelingen, van een nieuw bestaan en een nieuwe vrijheid voor geest en stof. Het is een belangrijke tijd. U zult deze dingen mogelijk niet zien. Voor u kan het nog een jaar duren voor u iets aan gaat voelen van dit licht of er iets van beseft. Tenzij u in uzelf tot grote harmonie weet te komen. Dan zult u innerlijk ontdekken hoe dicht het grote Licht de aarde en de mensheid reeds genaderd is. Want er wordt op de een of andere onbegrijpelijke wijze gewerkt aan een geestelijke vernieuwing. Aan een vuurproef ook die eenieder die haar aanvaardt en doorstaat, gereinigd achter zal laten. Voor velen zal het schijnen of zij de oude psalm moeten bidden: "De Heer is mijn herder. Al zal ik gaan door het dal van de schaduwen des doods, ik zal niet vrezen". Vree niet. Vrees niet want er is Licht. Wees niet bang voor morgen of wat er later gaat gebeuren. Vraag u niet af wat er van u worden zal maar beroep u op het Licht en vertrouw. Want waarlijk: de grootste krachten van het Licht tot zelfs het Licht dat u Christus noemt zijn bij deze wereld om haar te leiden.

Wat zal ik hieraan nog verder toevoegen? Al wat ik u gezegd heb weet ik uit ervaring of eigen aanschouwing. Het is de zekerheid van mijn ziel, de erkenning van mijn wezen. Indien ik u op grond daarvan zeg: Wanhoop niet. Vindt Licht en harmonie in uzelf en u zult uw weg vinden naar een Lichtend bestaan, zo zeg ik dit uit een zekerheid, die ik persoonlijk ervaar.

Misschien zult u mij nu toestaan, het gebruikelijke slotwoord voor deze keer zelf te kiezen.

Uw Licht is hier.
Uw Kracht omhult het Al
en brengt tot rust
de stormen, die woeden.

Gij zijt het, maker van dit Al,
geopenbaard in Licht,
in kracht en glorie,
macht en werkelijkheid

Die ook tot dit deel
van het Al
uw krachten nu geleid
en zegt:
"het is tijd om te ontwaken".

Uw stem klinkt nog ongehoord
gij Bode van het Licht,
maar toch dringt reeds
de klank tot in de harten
van de mensen door.

Toch antwoordt reeds de geest:
Laat ons nu onbevreesd
door stormen gaan,
want ziet de bloeitijd is nabij.

Het lichtend nieuw bestaan,
dat Gij ons brengt,
gij Bode van het Licht,
wordt stil in ons geopenbaard
en groeit tot werkelijkheid,
die niemand meer ontkent.
Geloofd, gij Heer. Geloofd gij Licht,
om wat Gij zijt.

Omhul ons, blus de schijnvertoning uit.
Geef ons uw werkelijkheid,
opdat wij, levend in het Licht,
met Licht ook Lichtend mogen zijn.

Uw stem,
uw daad,
Uw harmonie;
toch ik,
hoe klein ik ook,
een Licht met Licht
een kracht met kracht en zo: ik
en des Scheppers werkelijkheid
in Licht.

Dat is een poging om het te zeggen zoals ik het voel. Vergis u niet: het is geen woordenspel dat sterft, maar een werkelijkheid die u aan den lijve zult gaan ervaren, zoals het Licht een werkelijkheid is die in u bestaat en die u, indien u het zoekt, zult vinden. Dan is het het Licht, dat u geleiden zal door dit raadsel van verstoringen en de nieuwe werkelijkheid zal openbaren.

Ga met het Licht.

Goedenavond.

N.B.

De bekorting van het eerste onderwerp dwong tot het maken van een keuze, die de inhoud zo goed en evenwichtig mogelijk weergaf. Daarom zijn vele vragen weggelaten en enkele van de antwoorden aan het einde van het betoog tot één geheel samengetrokken.

Dit was noodzakelijk om de leesbaarheid te vergroten. Alle belangrijke argumenten, maar niet alle voorbeelden van het eerste deel, werden echter opgenomen.

t.a.v. Onze Leden.

Wij herinneren u eraan, dat aanvragen tot het bijwonen van onze Steravond op 13 december vóór 15 november binnen dienen te zijn.

Aanvragen van niet-leden kunnen niet worden gehonoreerd, toegang zonder uitnodiging is niet mogelijk.

red.

d.d. 18 oktober 1974